

Roztroušená skleróza a centrální závrat'

MUDr. Silvie Glogarová

DEFINICE

- chronické zánětlivé demyelinizační onemocnění centrálního nervového systému

EPIDEMIOLOGIE, PREVALENCE

- nejčastější neurologická příčina invalidity v mladém věku
- 1/1000 obyvatel v ČR, nejčastější je výskyt u indoevropské rasy
- v Asii je jiný typ RS – tzv. DEVICOVA choroba (neuromyelitis optica), nejčastější vznik je mezi 20.-40. rokem věku.
- Poměr muži - ženy je 1:2

ETIOPATOGENEZE

- mnohočetné zánětlivé infiltráty v CNS, převážně v bílé hmotě, aktivní T – lymfocyty, makrofágy a B – lymfocyty
- aktivace agresivních T – lymfocytů specifické pro antigeny CNS se předpokládá na periférii (především v hlubokých krčních uzlinách)
- první aktivace klonů při banálních virových infekcích, následuje proliferace, pomnožení, migrace Ly do cílové tkáně, kde pak dochází k rozpadu myelinu včetně části oligodendrocytů, ztrátě axonů
- myelin je označen protilátkami, ničen makrofágy a jejich toxickými produkty, při snížení zánětlivé aktivity se může myelin reparovat díky aktivitě zbylých oligodendrocytů, obnažené vlákno ztrácí schopnost vedení elektrického impulzu a tím se zviditelní pro cytotoxické lymfocyty - ty pak vlákno přeruší
- ztráta axonů koreluje s vývojem kognitivního deficitu a rozhoduje o trvalé invaliditě, ztráta axonů vede k vývoji atrofie CNS

KLINICKÝ OBRAZ

- Neuritida optiku - zamlžené vidění, až těžká porucha zraku, bolesti při pohybech bulbů, výpadky zorného pole, porucha barvocitu
- Poruchy citlivosti - hypestezie, parestezie – obvykle bez typické periferní distribuce
- Centrální poruchy hybnosti – závažnější, provázeny častou spasticitou, vyššími reflexy
- Internukleární oftalmoplegie – postižení mozkových nervů, svědčí pro kmenovou lézi - vzniká při lézi fascikulus longitudinalis medialis při dráze mezi III. a VI hlavovým jádrem

- Vestibulocerebelární poruchy - intenční tremor, dyskoordinace, dysartrie, mozečková skandovaná řeč, nystagmus, poruchy rovnováhy
- Vertigo - iniciálním symptomem u 5%, ale v průběhu choroby bývá udáváno asi kolem 55% - ataky centrální závratě s kombinací dysartrie, ataxie, ale také může jít rovněž jen o epizody BPPV
- Sfinkterové obtíže - mikční obtíže tvoří asi 2% na počátku nemoci a při plně rozvinuté nemoci je u 50-97%
- Sexuální poruchy, epileptické záchvaty, kognitivní dysfunkce
- Dysautonomní poruchy - dysfagie, obstipace, poruchy srdečního rytmu, inkontinence stolice
- Neuropsychiatrické poruchy - deprese, anxieta
- Emoční inkontinence - spastický smích, spastický pláč, nekontrolované projevy štěstí, smutku

Internukleární ophthalmoplegie vlevo

Fig. 18.71
Left internuclear ophthalmoplegia. (a) Defective left adduction on right gaze; (b) normal left gaze

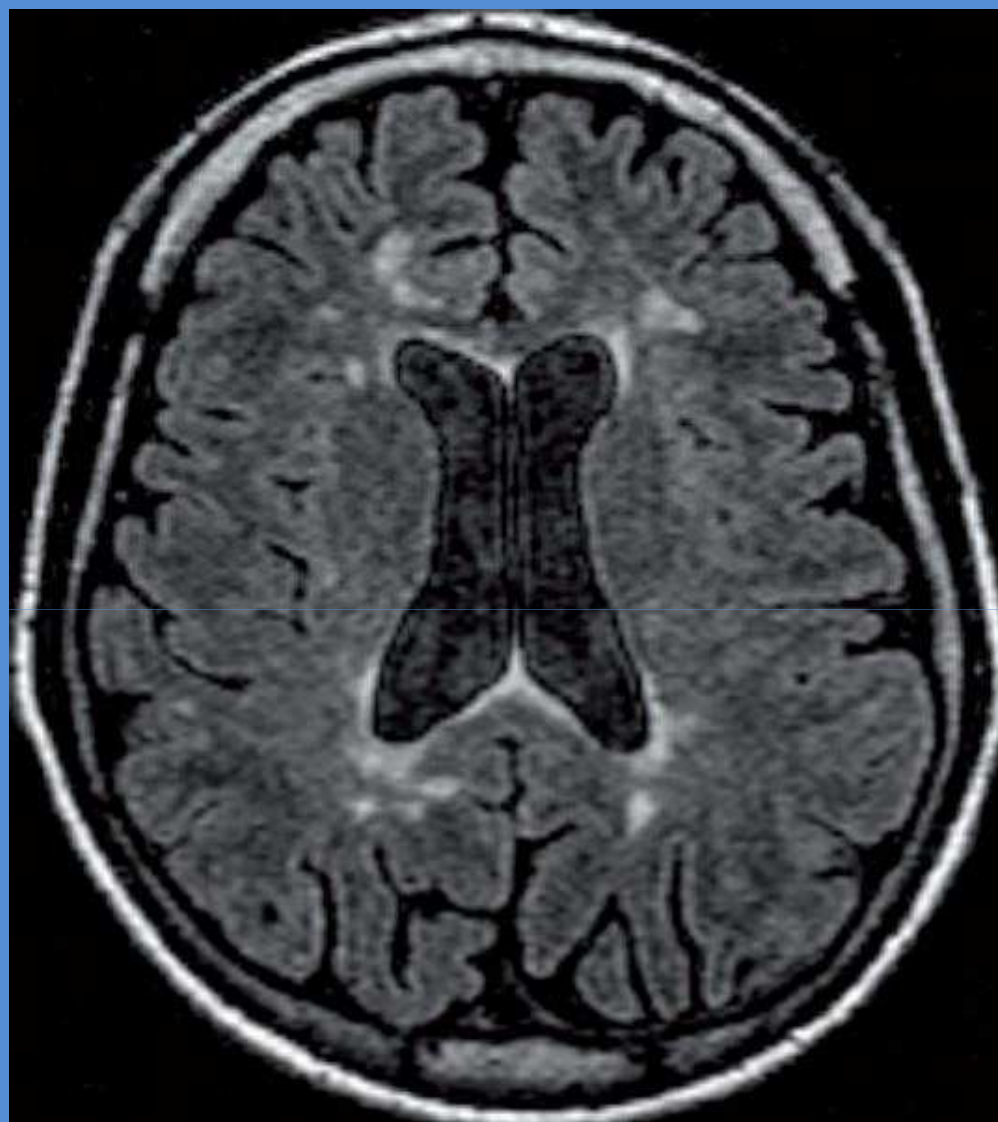
DIAGNOSTIKA

- klinický obraz, MRI

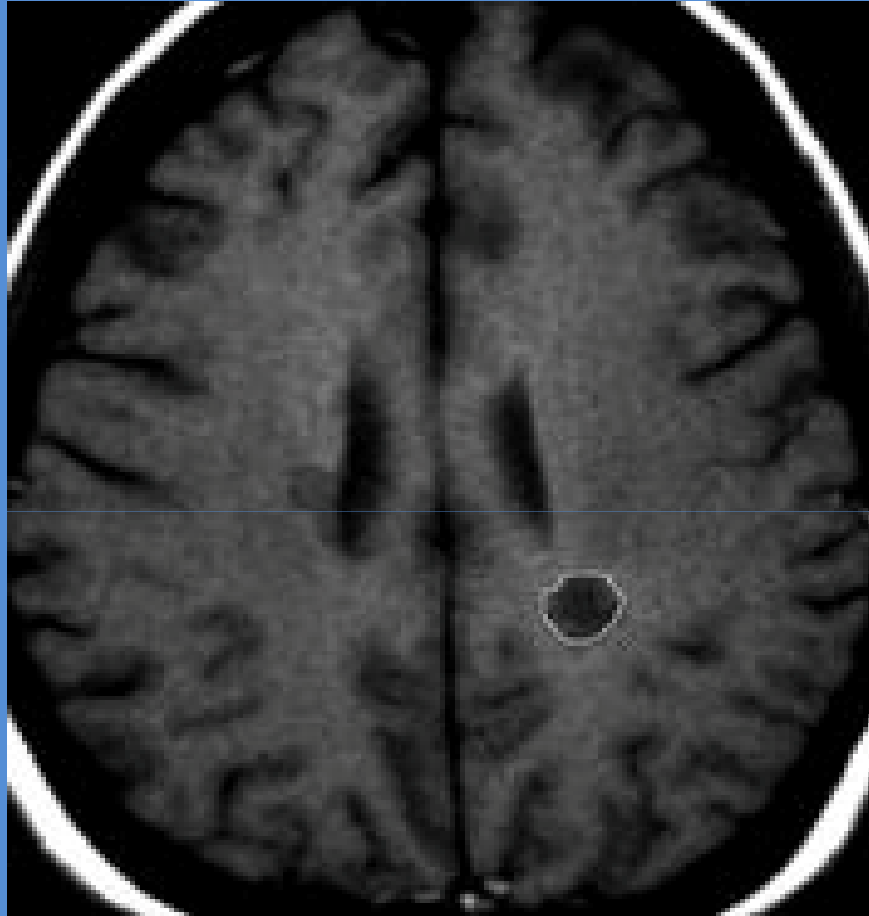
V T2 vážených obrazech a v modu FLAIR zjišťujeme hypersignální ložiska lokalizovaná především v bílé hmotě kolem komor, splývání ložisek je nepříznivé prognostické znamení, axonální prořídnutí je lépe patrné na T1 vážených obrazech.

Hypointenzivní ložiska na T1 mohou být obrazem trvalé ztráty axonů (black holes), ale také edému v akutním ložisku. Toto odlišíme podáním Gadolinia (Gd), které se v akutním zánětlivém ložisku vychytává. MRI je metodou senzitivní, ale není metodou specifickou pro diagnózu RS.

Hypersignální ložiska periventrikulárně

Black hole

Co znamená pozitivní nález na MR?? (musí být splněná tři ze čtyř kritérií)

- I. 1 Gd vychytávající léze mozku nebo míchy nebo 9 T2 hyperintenzivních mozkových nebo míšních lézí v případě, že není žádná Gadolinium vychytávající
- II. 1 nebo více infratentoriálních mozkových nebo míšních lézí
- III. 1 nebo více juxtakortikálních lézí
- IV. 3 nebo více periventrikulárních lézí

- Mozkomíšní mok - pozitivita znamená oligoklonální IgG pásy v MMM nepřítomné v séru nebo zvýšený index IgG
- Evokované potenciály – VEP – prodloužený, ale dobře zachovaný tvar vlny P 100

DIFERENCIÁLNÍ DIAGNOSTIKA

- gliomy pontu
- tumory míchy
- cévní malformace
- výhřezy hrudních meziobratlových plotének
- jiná autoimunitní onemocnění
- vaskulitidy CNS, LUPUS Erythematodes

LÉČBA

- I. Léčbu akutní ataky
- II. Léčbu dlouhodobou imunomodulační
- III. Eskalaci léčby při neefektivitě standardní imunomodulace
- IV. Symptomatickou léčbu

Léčba akutní ataky

- 3 až 5 g Metylprednisolonu i.v , poté pozvolně snižujeme dávkování až do úplného vysazení
- rychlé vysazení - „Rebound fenomén“ – znovu vzplanutí aktivity zánětu

Léčba dlouhodobá k prevenci atak

Remitentní RS:

- 1. volba: léky modifikující onemocnění DMD:
Interferon beta
Glatiramer acetát
- 2. volba: intravenózní imunoglobuliny (**IVIG**)
- 3. volba: **Azatioprin**

Eskalace

- Pokud selžou léky modifikující onemocnění (DMD) a efekt nepřinese ani zvýšení dávky imunoglobulinů ani změna za lék 2. volby je indikovaná tzv. eskalace léčby:
- **Natalizumab** (monoklonální protilátka)- může být podáván pouze v monoterapii, léčbu zahajujeme po ukončení terapie DMD a s odstupem 3 – 6 měsíců po ukončení imunosupresivní nebo cytostatické terapie

Léčba maligní RS

- rozvoj těžkých relapsů bez dostatečné úpravy, navíc s progresí mezi relapsy – tedy možno nabídnout vysokodávkovanou imunoablaci s následnou podporou autologních hematopoetických kmenových buněk

Symptomatická léčba

- Ovlivnění spasticity
  - Baklofen, Benzodiazepiny, Gabapentin, Levetiracetam, aplikací Botulotoxinu
- Ovlivnění neuropsychiatrických symptomů:
  - Deprese – SSRI, SNRI,
  - Úzkost – anxiolytika v úvodu, pak SSRI, nebo SNRI
- Sfinkterové obtíže
  - Alfalytika - postmikční reziduum
  - Anticholinergika - k léčbě urgentní mikce, urgentní inkontinence, polakisurie, nykturie

Děkuji za pozornost.